

Богатирьов Андрій Іванович,
доцент кафедри кримінального права
та кримінології Університету державної
фіскальної служби України, кандидат
юридичних наук

КРИМІНОЛОГІЧНА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД ЗАСУДЖЕНИХ У МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

Застосування кримінологічної методика дослідження злочинності серед засуджених в місцях несвободи зумовлено низкою чинників: розробкою сучасної державної політики у сфері виконання і відбування кримінальних покарань; важливістю й масштабністю завдань безпеки та захисту як засуджених, так і персоналу місць несвободи; особливостями в генезі та мотивації здійснюваних засудженими у місцях несвободи нових злочинів; взаємовпливу загальної злочинності на рівень, динаміку, географію та причини злочинності у місцях несвободи та її високою латентністю.

Методика кримінологічного дослідження – це система прийомів, які дозволяють застосовувати той або інший метод у цій специфічній предметній галузі для накопичення та систематизації емпіричного матеріалу [1, с. 7]. Кримінологічна методика дослідження злочинності серед засуджених у місцях несвободи має розроблятися таким чином, щоб зібрана інформація про засуджених схильних до вчинення у місцях несвободи нового злочину містила відомості як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Саме вони і були необхідними умовами для забезпечення достовірності результатів.

У процесі проведення дослідження злочинності серед засуджених у місцях позбавлення волі варто врахувати всі методологічні і методичні вимоги, які ставляться до соціальних досліджень, зокрема: теоретичні посилання; об'єкт і предмет дослідження; специфіка правового, педагогічного, психологічного і психічного стану засудженого в момент його вивчення, методи дослідження та його емпірична база.

Додатковими вимогами дослідження визначаються місця несвободи і перебування у них засуджених, групова ізоляція на період відбування покарання, інтенсивний індивідуально-профілактичний вплив адміністрації установи виконання покарань на засуджених, схильних до вчинення нового злочину тощо.

Дослідження злочинності серед засуджених у місцях несвободи має базуватися з використанням традиційних методів одержання інформації, зокрема: ознайомлення з виправною колонією; вивченням наукової літератури за темою дослідження, що проводилися раніше, соціальною практикою застосування індивідуально-профілактичних заходів до засуджених схильних до вчинення в місцях несвободи нових злочинів, аналізу нормативно-правових положень, які забезпечують

функціонування даної виправної колонії, оцінка теоретичної і практичної значущості її діяльності.

У процесі дослідження суттєвого значення має теоретична частина програми, розробка операційних визначень, робочих гіпотез, вибір предмета й об'єкта дослідження, що дозволить досліднику розкрити не тільки деякі загальні питання методики організації і здійснення дослідження злочинності серед засуджених у місцях несвободи, а й окреслити період дослідження.

Первинним етапом проведення дослідження є застосування дослідником двох методів: методу збору інформації про злочинність серед засуджених у місцях несвободи і методу аналізу відомчих нормативно-правових документів направлених на запобігання такої злочинності серед яких: концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України (схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р) [2]. Проведений аналіз даного концептуального для дослідження документу може свідчити про позитивні або негативні відомості про процеси та результати діяльності виправної колонії щодо запобігання злочинності серед засуджених.

Серед інших документів аналізу злочинності серед засуджених слід використати матеріали архівних кримінальних проваджень (справ). Таким чином, первинною інформацією про злочинність серед засуджених у місцях несвободи є аналіз архівних кримінальних проваджень (справ), що розглядалися у судах. Важливим джерелом інформації стане узагальнення судової практики щодо застосування до засуджених, які під час відбування основного покарання вчинили новий злочин.

Це відповідає цілям дослідження злочинності серед засуджених у місцях несвободи, причинам і умовам, які сприяють вчиненню ними нових злочинів, аналізу окремих засуджених, які перебувають на профілактичному обліку в установах виконання покарань. При вивченні таких засуджених потрібно використовувати порівняльний аналіз особистісних психолого-педагогічних характеристик засуджених, які схильні до вчинення нового злочину і засуджених, які дотримуються установлених правил відбування покарання у місцях несвободи [3, с. 137].

Важлива роль у дослідженні надається методу статистичного спостереження, що дозволяє адміністрації установи виконання покарань аналізувати, порівнювати та прогнозувати розвиток злочинності серед засуджених у місцях несвободи, проводити кількісний та якісний їх аналіз. Особливу цінність становлять матеріали профілактичного обліку засуджених, схильних до вчинення нового злочину в установах виконання покарань.

Список використаних джерел

1. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретного соціологічного дослідження: монографія / за заг. ред. В. В. Голіни та В. П. Ємельянова. Харків, 2006. 292 с.

2. Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 р. № 654-р. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80 (дата звернення: 9.03.2019).

3. Богатирьов А. І. Особливості інституціонального підходу вивчення проблем злочинності в місцях несвободи. Публічне право. 2017. № 4 (28). С. 136–143.

Біленчук Петро Дмитрович,

професор кафедри цивільно- та кримінально-правових дисциплін Київського університету права Національної академії наук України, кандидат юридичних наук, доцент;

Перелигіна Раїса Володимирівна,

завідувач відділу аспірантури Київського університету права Національної академії наук України, кандидат юридичних наук;

Малій Микола Іванович,

директор ТОВ «АЮР-КОНСАЛТИНГ»

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ КОМП'ЮТЕРНОГО ЗЛОЧИНЦЯ

Світова спільнота на світанку XXI століття остаточно вступила в епоху нового інноваційного цивілізаційного розвитку «Індустрії 4.0», «Четвертої промислової революції» 1 та «Суспільства знань» 2. Новітні ідеї, інновації, знання, наукові розробки стали наріжним каменем, фундаментальною основою розбудови культури, освіти, науки, медицини, економіки провідних країн світу [1, с. 13].

У наш час людство переживає бурхливий розвиток автоматизації, інформатизації та комп'ютеризації всіх сфер життя. Це надає нові можливості для розвитку національної культури, освіти, науки й економіки. Але поширення інформаційних технологій має і негативний аспект: відкриває шлях до антисоціальної та злочинної поведінки. Комп'ютерні системи надають нові, дуже досконалі, можливості для невідомих раніше правопорушень, а також для скоєння традиційних злочинів, але нетрадиційними засобами.

У даних вітчизняних і міжнародних правових документах чітко вказується, що розвиток мережні інтернет та інформаційних Grid і Blockchain технологій свідчить про високий рівень інтелектуального потенціалу людини, суспільства, держави, цивілізації, а також